

**INFORME TÈCNIC FINAL DE LA
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
ALS VOLTANTS DE L'ESGLÉSIA DE
SANT ESTEVE DE LA DOMA
(La Garriga, Vallès Oriental)**

Maig 2008

PROMOCIÓ

AJUNTAMENT DE LA GARRIGA

REALITZACIÓ

Arrago sl. Arqueologia i Patrimoni

DIRECCIÓ TÈCNICA

Òscar Matas Pareja
(ARRAGO sl)

Sabadell, setembre de 2008

ARRAGO S.L.
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

c/ Sant Cugat, 76 baixos . 08201 Sabadell
Tel./Fax. 937267108 · info@arragosl.com

INDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	2
2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA.....	3
3. HISTÒRIA DE LA INVESTIGACIÓ: context històric i arqueològic.....	4
4. LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A SANT ESTEVE DE LA DOMA (La Garriga) 2008	7
4.1. DADES I METODOLOGIA DE LA INTERVENCIÓ	
4.2. RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA	
5. CONCLUSIONS	11
6. BIBLIOGRAFIA.....	12
7. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA.....	13
8. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA.....	14

1. INTRODUCCIÓ

L'església de **Sant Esteve de la Doma**, és troba situada entre les rieres de Can Boget i el de ca l'Apotecari, a l'oest del terme municipal de **la Garriga**, al Vallès Oriental.

En aquest indret, des de ja feia un temps, s'observaven restes arqueològiques visibles al camí d'accés a la casa que hi ha just a la banda nord de l'església i del cementiri actual de la Garriga. En concret era possible observar com a mínim les restes de dos enterraments, i més al sud, algunes lloses, que podrien correspondre a una tercera sepultura.

D'aquesta manera, des de l'Ajuntament de la Garriga, mitjançant el seu tècnic de Patrimoni sr. Enric Costa, s'informà al Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, i es plantejà la realització d'una intervenció arqueològica preventiva i d'urgència, per tal d'evitar el deteriorament de les restes.

Així és com entre els dies 26 i 30 de maig de 2008, es varen portar a terme aquestes tasques. L'Ajuntament de la Garriga, que actuà com a promoció de la intervenció, encarregà l'excavació arqueològica a l'empresa Arqueologia i Patrimoni ARRAGO sl., amb la direcció tècnica de l'arqueòleg Òscar Matas i Pareja, amb els corresponents permisos del Servei d'Arqueologia de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

En aquest cas, la intervenció es va desenvolupar directament, sense cap mena d'ajuda de màquines excavadores ni de retirada de terres superficials, ja que les restes arqueològiques eren visibles en superfície. Així es va començar netejant i delimitant superficialment la zona d'actuació i les estructures que s'observaren de forma manual. Posteriorment, es va procedir a l'excavació de les tombes identificades i a la documentació, tant gràfica com fotogràfica, del que restava d'aquesta necròpolis d'època medieval.

2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA

El municipi de la Garriga (Vallès Oriental), es troba situat a l'angle SW del Montseny¹ a una alçada mitjana d'uns 250 m sobre el nivell del mar, a la vall del riu Congost, al vèrtex de la sortida d'aquest del massís del Montseny, a la zona de pas natural entre la Plana de Vic i el Vallès.

La zona d'actuació, és una zona ben muntanyenca, i que geològicament presenta una gran riquesa i complexitat, fonamentalment perquè les formacions paleozoiques del Montseny entren en contacte amb els terrenys terciaris del Vallès.

El riu Congost, de règim torrencial, no gaire cabalós i de tipus pluvial, travessa longitudinalment de nord a sud, el tram de l'actuació arqueològica.

La seva aigua movia antigament diversos molins fariners, com el molí de Blancafort documentat ja durant el segle XIII. Però són les aigües termals, el factor que més a contribuït al desenvolupament de la vila.

L'única deu que brolla aigües termals de caràcter oligometal·líques, hipertermals i radioactives, a una temperatura de 60 °C, es localitza a la placeta de Santa Isabel de la localitat de la Garriga.

En referència a l'economia, cal indicar que l'agricultura i la ramaderia estan en clara regressió, mentre que la indústria, bastant diversificada (mobles, tèxtil, etc) està prenent empenta, sense oblidar el sector de serveis, amb els balnearis que exploten les aigües termals.

Exactament, la zona on s'ha desenvolupat la intervenció arqueològica, és al voltant de l'església de Sant Esteve de la Doma, que es troba situada a l'oest del terme municipal de la Garriga, a pocs metres del mas de Can Boget.

Les seves coordenades UTM són: X:439980 / Y:4615390, i es troba situada a una alçada aproximada, d'uns 267 m snm.

---

¹ AA.VV. (1982): *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*. Vol. 6: *El Vallès i el Maresme*. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, p.224-233.

3. HISTÒRIA DE LA INVESTIGACIÓ: context històric i arqueològic

El fet d'esdevenir un lloc de pas gairebé obligat entre l'Osona i el Vallès, va fer que l'home s'assentés ja des del neolític (jaciments de Can Poi i Bòbila Dasquens). La romanització fou molt intensa a la zona, com ho demostra la vil·la trobada a Can Terrers.

El primer document que parla de la Garriga, el trobem el 966, quan es parla de la seva parròquia, Sant Esteve de la Doma, fins que el 1397 i mitjançant Martí I l'Humà, assolí la categoria de Batllia.

El primitiu nucli urbà de la Garriga es formà entorn al manantial termal (actual placeta de Santa Isabel), i després va anar creixent a ambdós costats del camí que anava de Vic a Granollers. Gracies al desvetllament balneàric del s. XIX, la vida al poble canvià, i fins i tot, el 1875 arribà el ferrocarril.

Per tothom es prou conegut que existeixen restes arqueològiques a la zona del Vallès Oriental. Aquestes restes ens permeten parlar d'una ocupació humana des de l'època del paleolític fins els nostres dies quasi ininterrompudament.

En època prehistòrica, concretament en el paleolític, s'ha documentat restes arqueològiques que ens permet parlar d'una ocupació tan de la plana com de la muntanya, però molt més concretament a les terrasses del riu Congost, on les troballes de diversos còdols tallats ens permet parlar de campaments a l'aire lliure en època del paleolític inferior-mig.

Ja en època del neolític, aquesta zona es converteix en un camí de transhumancià, tal i com ho demostren els poblaments a l'aire lliure en zones de pas, i fins i tot assentaments de caire més estable dels quals s'han localitzat les zones d'enterrament (necròpolis de sepulcres de fossa, megàlits etc).

També, si bé en menor intensitat, trobem jaciments ja en època del bronze des de camps de sitges, fins a cabanes a l'aire lliure, sense oblidar l'ocupació de coves que fins el moment no s'ha abandonat.

En època antiga, el Vallès entra a formar part del territori dels laietans tal i com ho demostren les abundants restes de poblats i camps de sitges de l'època ibèrica que quedaran englobades dins del món romà, el qual ve caracteritzat a la zona per nombroses vil·les que sembla que es situarien prop de les noves vies de comunicació.

D'aquestes són clars exponents la via que anava de Aqua Calidae (Caldes de Montbui) i Iluro (Mataró) i la que connectava Barcino (Barcelona) amb Ausa (Vic), de les quals sortien altres vies secundàries). Concretament a la Garriga, s'ha localitzat la vil·la romana de Can Terrès que s'ha datat del segle I a.C. i que s'hauria abandonat entorn del segle V d.C. Si bé són prou conegudes l'existència d'aigües termals a La Garriga, les restes arqueològiques no permeten pel moment acreditar una utilització d'aquestes durant l'època romana. Haurem d'esperar fins l'època medieval, en la qual ja diversos documents ens parlen de la utilització de les aigües.

Ja en època medieval i moderna, la comarca veu incrementada la seva població, primer amb la repoblació (s.X-XI), amb la qual apareixen els primers monestirs i la reconstrucció de castells i torres de guaita. Més endavant cap el segle XV-XVI, Granollers anirà agafant cada cop més pes amb el seu mercat i al camp trobem un augment del cultiu de la vinya que arribarà a tenir molt pes econòmic i socials als voltants del s. XVIII.

Per últim, els darrers segles, XIX i XX, la comarca es veurà immersa en diverses guerres com les carlines, en les quals La Garriga pren una participació bastant activa, la guerra civil, fins a convertir-se en una de les comarques catalanes més poblades i amb més potencial econòmic de Catalunya.

En el cas concret de la zona on hem desenvolupat la intervenció arqueològica, apareix fixat amb el nom de **la Doma** al Inventari de Patrimoni Arqueològic de Catalunya (IPAC) del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. En aquest cas, el tipus de jaciment referit és doble: com a lloc d'enterrament (inhumacions col·lectives, necròpolis) i com a lloc d'habitació, d'època romana (vil·la), amb una cronologia des d'època romana (218 aC) fins a època visigòtica (715 dC).

Durant la construcció de l'actual casa dels masovers, que originalment va ser ocupada pel rector de l'església a principis dels anys 1970, pel deplorable estat de conservació de l'antiga rectoria, i l'obertura del camí d'accés a aquesta, es van documentar, i fins i tot excavar, alguns enterraments a sota l'actual casa i al camí, restant d'altres enterraments, encara visibles, al tall de camí de pujada, segons comunicacions orals de l'actual masover (Sr. Miquel).

Sembla ser que l'excavació i els treballs arqueològics d'aquests moments, varen ser portats a terme per membres del Museu de Granollers. També alguns anys enrera, durant les tasques de reforma i condicionament de l'església i el seu entorn, van ser localitzats alguns enterraments, amb la mateixa orientació W-E, i que encara són visibles a l'exterior de l'església a la banda oest.

L'església actual, és un edifici de planta rectangular de tres naus sense absis. La nau central, coberta amb volta apuntada, és la part romànica de l'edifici. La nau lateral dreta data del segle XVI, consta de tres trams coberts amb volta de creueria i clau al centre. Les nervadures de la volta descansen en un costat sobre mènsules esculpides amb caps d'àngels i en l'altre sobre columnes poligonals. La decoració de les claus de volta és diferent i contenen: un escut de Catalunya, una imatge de santa Caterina i la tercera, Sant Antoni Abat. Al costat esquerra de la nau central hi ha una capella de la primera meitat del segle XVI coberta amb volta de creueria recolzada sobre mènsules amb representació del tetramorfs. La clau de volta té una imatge de sant Jaume. La sagristia també té una volta nervada i una clau amb la inscripció IHS. Damunt la sagristia hi havia hagut l'antiga mongia. A ponent de la nau es troba el cor recolzat sobre un arc rebaixat que acaba en permòdols. La portalada d'accés és un obra gòtica de Bertran Felip acabada el 1563. És d'arc apuntat amb caps d'angelets i monstres a les impostes. A l'extradós hi figuren motius florals i flames.

El campanar, del segle XVI, està situat a llevant i és de planta quadrada amb coberta piramidal de teula. Té dues obertures amb arc de mig punt resultat de l'aprofitament de l'espadaña romànica. A l'extrem sud-oest hi ha un comunidor també del segle XVI de planta quadrada i coberta sobre pilastres.

L'església era servida per tres *domers*, d'on deriva el seu nom. Va ser seu de la parròquia fins el 1737, data en que és consagrada la nova església barroca construïda a l'altre costat del riu Congost, i àrea de creixement de la població a tocar del *camí ral* (actual carrer dels Banys). Aquesta doble parròquia generà alguns problemes i el 1860 el bisbe Palau declarà la Doma ajudantia de l'actual parròquia.

A la segona meitat del segle XIX entrà en vigor la nova llei de cementiris i el que hi havia a la nova església parroquial del nucli urbà es traslladà davant de la Doma, esdevenint el cementiri municipal.

A continuació esmentarem alguns jaciments arqueològics importants de la zona:

-Torre del Bon Retir, Can Monell o Can Lledó. Aquest jaciment es coneix des del 1948, es localitza al vessant dret del riu Congost. Sembla ser que es tracta d'un forn de forma circular del qual no es conservava la coberta. El material ceràmic trobat és ceràmica comuna romana i *Terra Sigillata* sud-gal·lica.

-Via Romana o Camí del Congost. Aquest via, documentada àmpliament per Maurí (1949), tindria un recorregut de nord a sud i una part de la mateixa discorre paral·lela a la C-17, en molt casos seguint el traçat del riu Congost². En aquesta zona es localitza molt a prop del jaciment de Can Palau, concretament al marge dret del riu.

-Can Palau. Aquest jaciment es localitza dins del domini de la masia que porta el mateix nom, molt a prop de la via del Congost. Amb la realització d'algunes reformes de la casa pairal, es va localitzar diverses tombes de *tegulae*.

-Font de l'Enrabiada. Es localitza a uns 150 m de la carretera, cap el poble. Sembla ser que Maurí va documentar restes de parets antigues amb restes ceràmiques (Campaniana B, ceràmica ibèrica a torn, tegulae i escòries de ferro) que el van porta a parlar d'una possible vila.

-Ca l'Oliveró. En aquesta finca, concretament en uns camp de conreu i en el bosc s'han trobat fragments de ceràmica del bronze final, ceràmica romana (*Terra Sigil.lata*) i ceràmica medieval. Al començament del Torrent de "Ca l'Oliveró" es va trobar ceràmica ibèrica, àmfora romana que sembla que aniria relacionat amb restes de parets.

---

² PALLÍ, F. (1985): *La Vía Augusta en Cataluña*. Faventia Monografias. UAB. Bellaterra, p.147.

4. LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A SANT ESTEVE DE LA DOMA (La Garriga) 2008

4.1. DADES I METODOLOGIA DE LA INTERVENCIÓ

Així és com entre els dies 26 i 30 de maig de 2008, es portaren a terme les tasques arqueològiques pertinents segons les indicacions i la normativa del Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, i segons el procediment establert pel Decret 78/2002 del 5 de març de 2002.

D'aquesta manera, es començà enretirant la prima capa superficial del terreny, ja que anys enrera s'havia obert aquest camí i s'havia aplanat la superfície del davant de la casa dels masovers, just on hi ha localitzades les restes arqueològiques dels enterraments. Aquestes obres d'obertura del camí varen comportar que sortissin a la llum algunes tombes i enterraments, gran part d'aquests encara visibles al marge del camí i d'altres al mateix camí davant de la casa dels masovers.

Posteriorment, un cop netejat el terreny d'actuació a nivell superficial, i detectades i delimitades les sepultures, es va procedir, en primer lloc, a la seva excavació, a la seva documentació -tant escrita, com planimètrica i fotogràfica-, i finalment a l'extracció de les restes esquelètiques.

Aquesta actuació arqueològica es va desenvolupar segons el mètode estratigràfic-arqueològic descrit per E.Harris i A. Carandini³, diferenciant estrats, interestrats i estructures positives o negatives (unitats estratigràfiques) i enregistrant totes les dades arqueològiques (fitxes), dades planimètriques (dibuixos, seccions, plantes i plànols generals) i fotogràfiques, i *a posteriori*, confeccionar l'esquema estratigràfic (*Harris Matrix*) que permetrà posar en relació totes les UE identificades i establir conclusions cronològiques entre elles.

Així s'ha procedit a dibuixar la planta general d'aquest sector de necròpolis i la seva secció general, així com la planta individual de cada enterrament a escala E 1/10, així com diverses seccions (N-S i E-W).

---

³ HARRIS, E. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. Ed. Crítica. Barcelona.
CARANDINI, A. (1997): *Historia de la tierra. Manual de excavación arqueológica*. Ed. Crítica. Barcelona.

4.2. RESULTATS DE LA INTEVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

En un primer moment vàrem començar per establir i delimitar un quadre d'excavació d'uns 6 x 3 m (18 m²), aproximadament, que abastava les restes situades més al nord (Enterrament 3), fins a les lloses situades més al sud (Enterrament 1). A continuació, i mitjançant aquests treballs de delimitació i neteja superficial vàrem localitzar l'Enterrament 2. Finalment, els darrers dies, entre aquest i l'Enterrament 3, es localitzà una altra tomba inicialment no visible (Enterrament 4).

A continuació passarem a descriure cada una de les estructures funeràries excavades i documentades en la present campanya, les quals corresponen, en el seu conjunt, a fosses simples fetes en el terreny natural i en algun cas cobertes de lloses. En general aquestes es trobaven a nivell superficial, força arrasades i malmeses per l'obertura recent d'un camí, amb les restes òssies molt afectades.

L'enterrament 1, correspon a una inhumació d'un individu adult en fossa simple, orientada gairebé oest (el crani) i est (les extremitats inferiors). Però en aquest cas hem documentat part de les lloses que cobrien la fossa, algunes encara en posició horitzontal, i d'altres fragmentades i enfonsades a l'interior de la tomba.

La fossa, a l'estar excavada en el terreny geològic de la zona: granit desfet (sauló), molt inestable, ha fet que les límits de l'estructura no estiguessin perfectament conservats, com s'observa a la banda NE.

Així mateix, i probablement a causa de la composició geològica del terreny natural de la zona (ja que el sauló és molt àcid), l'esquelet d'aquesta sepultura es trobava en un precari estat de conservació.

Només s'ha conservat i ha estat possible recuperar part del crani, algun fragment dels hùmers, la part final de la columna vertebral, amb els coxals, gairebé tota la cama esquerra, només un fragment del fèmur dret, i els peus.

L'enterrament 2, tot i estar a una cota més superficial, ja que es veien les restes de l'esquelet quan vàrem arribar, estava en un millor estat de conservació. Es tractava també d'un individu adult, també en fossa simple, i amb la mateixa orientació que la resta (el crani a l'oest), i igual que l'edifici de l'església romànica de Sant Esteve de la Doma.

Així, en un primer moment, es va començar excavant la part superior de l'esquelet per acabar amb els peus. En aquest cas, vàrem poder documentar tot

l'esquelet sencer, malgrat que també l'acidesa del terreny geològic de l'indret (sauló), va provocar que alguns ossos, els més petits i prims, no es conservessin en un òptim estat. De la resta de l'esquelet però, tot i estar sencer, els ossos estaven fracturats i esmicolats, ja que les restes eren visibles superficialment, i a diari hi passaven vehicles i persones pel damunt.

L'enterrament 3, corresponia a un altre un individu adult en fossa simple amb la mateixa orientació oest (crani) – est (peus) que la resta.

En aquest cas, la fossa i l'enterrament encara estaven més degradats i més erosionats, ja que eren molt superficials, encara més que l'anterior enterrament 2. Per aquesta raó, no hem pogut documentar el crani, i la majoria del tors i l'extremitat esquerra de l'individu, ja que eren situats a la zona més al nord. És en aquest punt on el terreny geològic feia pendent, i per tant, alhora d'aplanar aquest terreny davant de la casa es va afectar aquest enterrament, així com també els Enterraments 2 i 4. En aquests casos tampoc no es conservaven les lloses de cobriment, i es probable que més en direcció nord, en el terreny que resta fins la casa dels masovers, els enterraments o d'altres estructures que hi havia, haguessin estat destruïts durant aquestes tasques de terraplenament i obertura del camí.

La darrera sepultura, **l'Enterrament 4**, localitzat entre els Enterraments 2 i 3, presentava idèntica orientació que els precedents (oest-est).

En aquest cas, la fossa, del tipus simple, era prou ben conservada, ja que era una mica més fonda. Tanmateix, l'esquelet, com en els casos precedents, no estava en molt bones condicions de conservació degut a l'acidesa del sauló, malgrat que ha estat el millor conservat dels quatre. Aquest l'hem trobat sencer, excepte part del fèmur esquerra, que l'hem trobat barrejat en el nivell de sedimentació superior de la tomba. Malgrat aquest fet, com també ens ha passat amb la resta d'esquelets que estaven molt fracturats, alhora d'extreure'ls, els ossos es desfeien i s'esmicolaven.

Així doncs, en aquest quadre de 6 x 3 metres, hem pogut localitzar un total de 4 enterraments. Uns centímetres més a l'est de l'Enterrament 1, hem observat les lloses de la coberta d'un altre enterrament. Aquest quedava més cap al marge, i fora del quadre d'actuació inicialment marcat, i per tant també fora de risc d'una imminent degradació al no estar al traçat del camí. Per tant no s'ha delimitat ni excavat. (Mirar documentació fotogràfica). Per altra banda, uns 2/3 metres més al sud de l'Enterrament-1, en aquest cas al mateix traçat del camí i al mateix revolt, hem observat les restes d'una altre possible enterrament, que no ha estat excavat, al restar fora del quadre inicialment determinat.

5. CONCLUSIONS

Un cop acabades les tasques de delimitació, excavació i documentació de les estructures funeràries localitzades, podem concloure, de forma preliminar i a falta de l'estudi definitiu dels materials i de les restes, que es tracten de quatre enterraments que correspondrien a la necròpolis de l'església romànica de Sant Esteve de la Doma.

Tant per l'orientació de les sepultures, que és la mateixa que la nau romànica de l'església, d'est a oest, com per la mateixa estructura i tipologia dels enterraments, fossa simple amb coberta de lloses (de la que només s'ha conservat a l'enterrament 1), i per la disposició dels inhumats a dins la tomba (decúbit supí), podem atribuir-los una cronologia dins l'època medieval, entre el segle XI-XIII a grans trets. Així doncs, aquests haurien de pertànyer a la necròpolis d'època altmedieval, contemporània a l'edifici romànic de la Doma. Aquestes dades, són però provisionals, a falta de l'estudi definitiu de l'escàs material i de les restes recuperades durant la intervenció. En aquest sentit, veiem que aquests enterraments són situats a escassos 30/35 metres dels peus de l'edifici romànic, per tant estarien dintre dels límits de l'espai de sagrera (*sacraria*) i necròpolis de l'església.

El primer document del que tenim referència del temple data de mitjans del segle X (966), i es tracta del testament del 966 del comte Miró I de Barcelona, fill del comte Sunyer I. D'aquest primitiu temple no se'n conserva cap vestigi en alçat. Per altra banda, sabem que l'edifici romànic estava format per una única nau (actualment la central), amb una nau gòtica a cada costat, datades entre 1559 i 1561 segons apareix a la inscripció de la porta de la sagristia. Al segle XVIII s'hi van afegir unes sales en un pis superior.

Com hem comentat anteriorment, ha estat possible observar bastants més enterraments al voltant de l'actual àrea d'intervenció arqueològica, alguns inclús visibles superficialment, i d'altres escapçats i seccionats en el marge del camí. Per tant, aquesta zona esdevé d'una alta expectativa arqueològica amb una alta densitat de sepultures corresponents al cementiri medieval. En aquest sentit, qualsevol moviment de terres, obres, etc, que es realitzin en aquest indret hauria de contemplar la realització d'una nova intervenció arqueològica, per tal de poder conèixer i completar el registre arqueològic, i delimitar l'abast d'aquesta necròpolis medieval.

Òscar Matas Pareja
Arqueòleg director, Arrago S.L.
Jordi Roig Buxó
Coordinador del projecte, Arrago S.L.

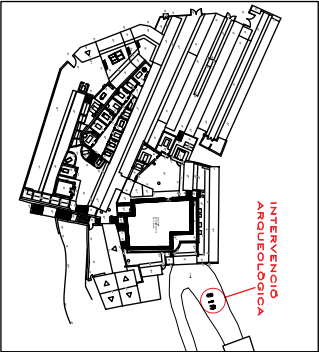
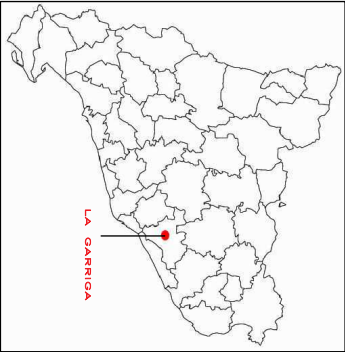
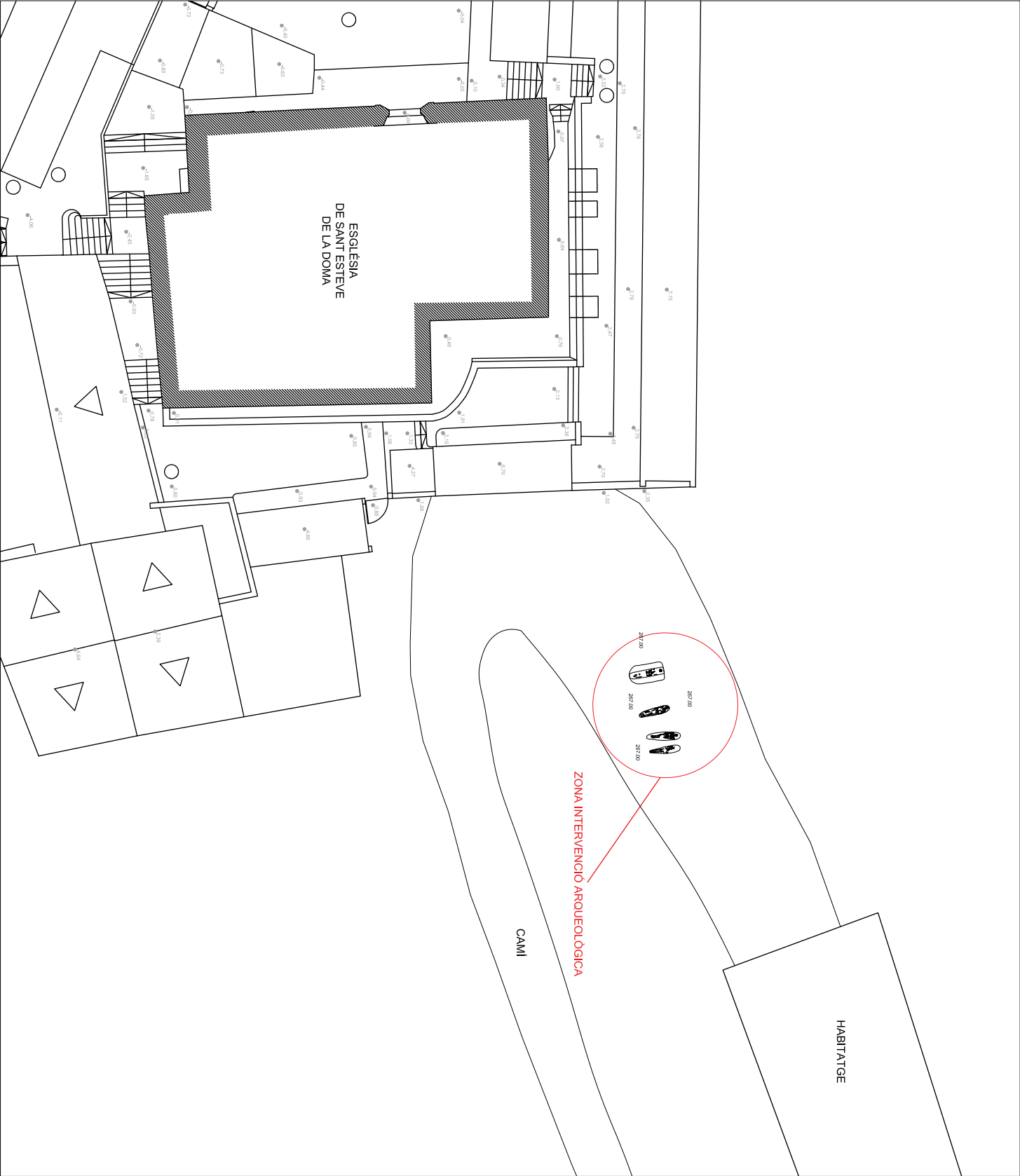
Sabadell, setembre de 2008

6. BIBLIOGRAFIA

- AA.VV. (1982):** *Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Vol. 6: El Vallès i el Maresme.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.
- AA.VV. (1985):** *Inventari del Patrimoni Arqueològic. Vallès Oriental.* Servei d'Arqueologia. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- AA.VV. (1992):** *Catalunya Romànica. Vol. 18: El Barcelonès, Vallès Oriental. Vallès Occidental.* Dir. A. Pladevall Font. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.
- ARTIGAS, M. (Et Alii) (1997):** *Carta arqueològica d'Arenys de Munt, Arenys de Mar, Caldes d'Estrac i Sant Iscle de Vallalta.* Arenys de Munt, p.82-83.
- CARANDINI, A. (1997):** *Historia de la tierra. Manual de excavación arqueológica.* Ed. Crítica. Barcelona.
- CUSPINERA, LL. (2000):** *La Garriga, crònica d'una destrucció.* Ed. Rourich.
- ESTRADA I GARRIGA, J. (1955):** *Síntesis arqueológica de Granollers y sus alrededores.* Granollers.
- ESTRADA I GARRIGA, J. (Inèdit):** *Repertori de peces i jaciments arqueològics de la Garriga.* Inèdit.
- ESTRADA I GARRIGA, J. (1969):** *Vías y poblamiento romano en el territorio del Área Metropolitana de Barcelona.* Comisión de Urbanismo, núm.65. Barcelona.
- HARRIS, E. (1991):** *Principios de estratigrafía arqueológica.* Ed. Crítica. Barcelona.
- ICC (1996):** *Mapa comarcal de Catalunya. El Maresme.* Escala 1:50.000. Núm.21. Consell Comarcal del Maresme – Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- IPAC (1999) =** *Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya.* Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- MAURÍ, J. (1949):** *Història de la Garriga.* Vol.1. Ed.Romagraf. Barcelona.
- PALLÍ, F. (1985):** *La Vía Augusta en Cataluña.* Faventia Monografias. UAB. Bellaterra.
- PLANAS, J.; CUSPINERA, LL.; C.ROHRER, J. (1997):** M.J. Raspall: arquitecte: 1877-1937. Catàleg de l'exposició. Fundació la Caixa. Barcelona.

7. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

8. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

PROJECTE
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A SANT
ESTEVE DE LA DOMA
(La Garriga, VALLES OR.)

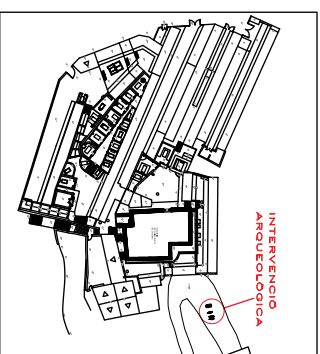
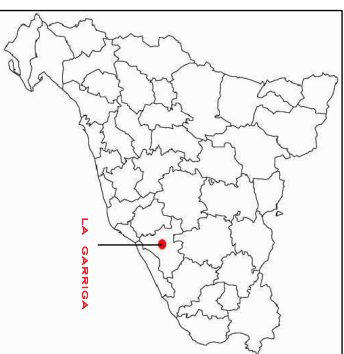
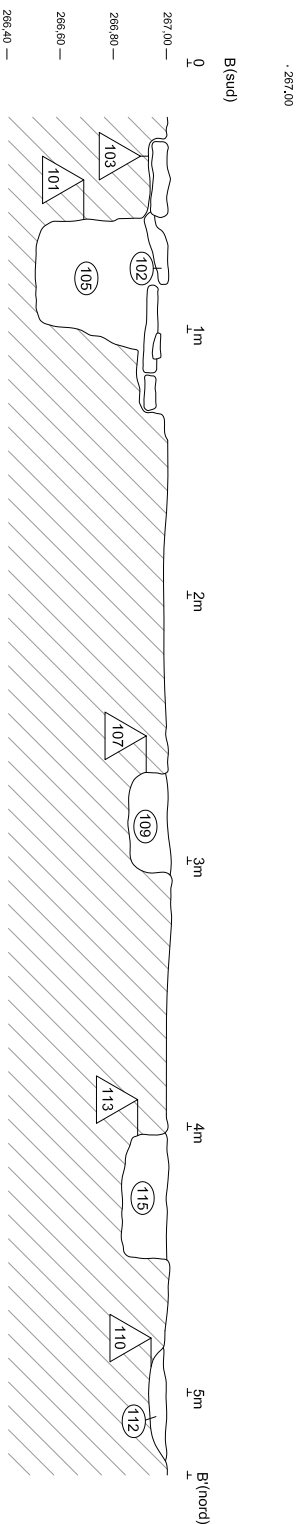
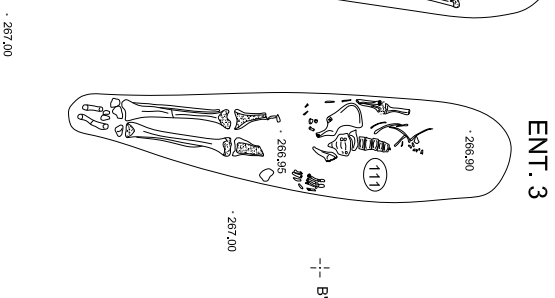
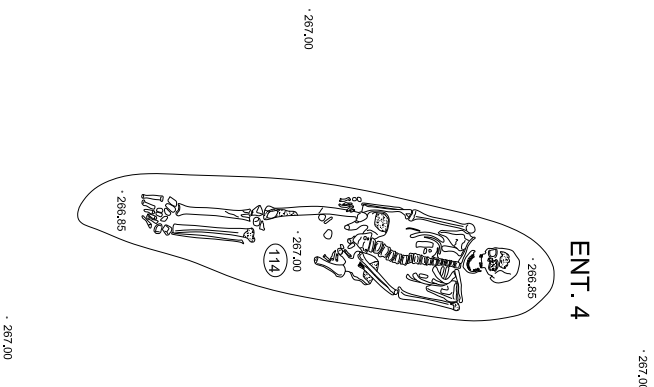
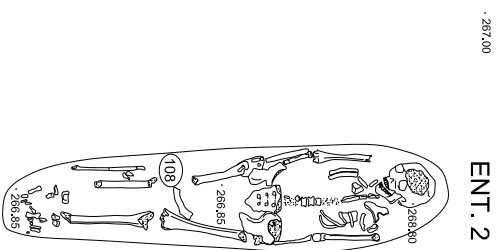
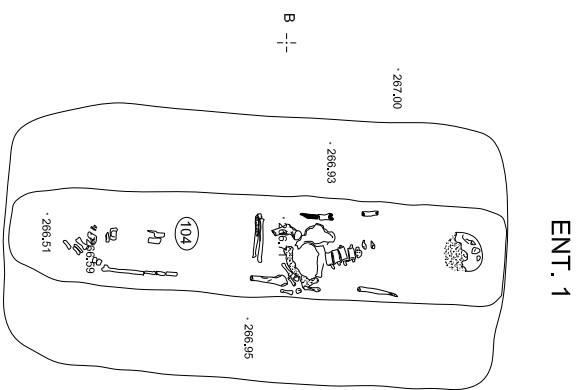
DATA	ESCALA
Juny 2008	1/200

CONCEPTE
TOPOGRÀFIC ESTRUCTURES
ARQUEOLÒGIQUES

ARRAGO S.L.
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

C / SANT CUCAT, 76. Baixos
08201 Sabadell
Tèlf: 937267108 – 656573332
info@arragosl.com

PROJECTE
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A SANT
ESTEVE DE LA DOMA (La Garriga,
VALLES OR.)

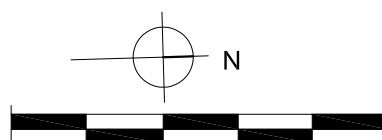
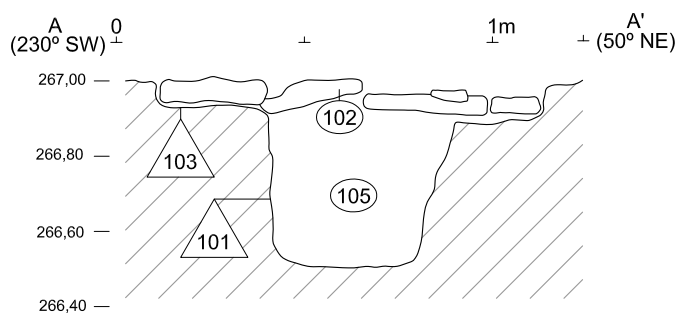
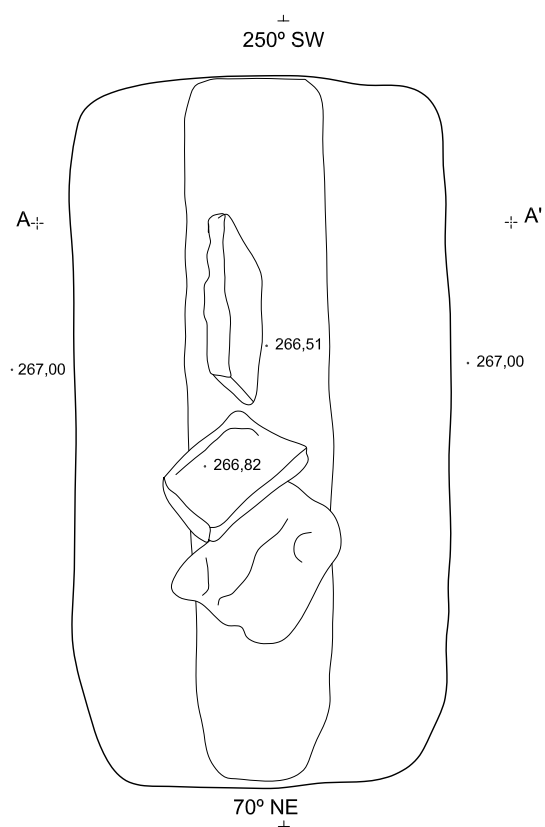
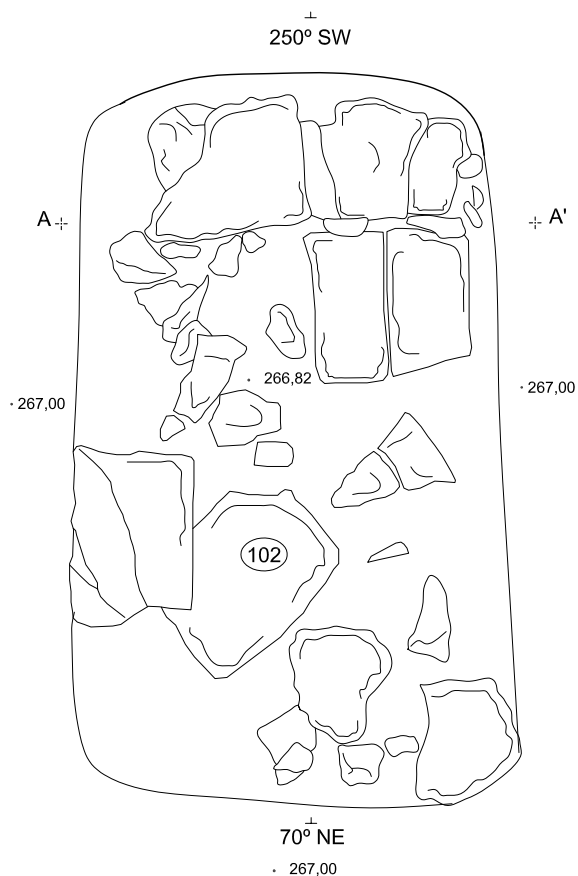
DATA	ESCALA
Juny 2008	1/20
	0.5m

CONCEPTE
PLANTA I SECCIÓ DELS
ENTERRAMENTS

ARRAGO S.L.
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

C/ SANT CUGAT, 76. Baixos
08201 Sabadell
Telf: 937267108 – 656573332
info@arragosl.com

PROJECTE

**INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A
SANT ESTEVE DE LA DOMA '2008**
La Garriga (Vallès Oriental)

CONCEPTE

**PLANTES I
SECCIÓ A-A'**

ESTRUCTURA

Enterrament 1

Estructura d'enterrament

DATA

Juny 2008

ESCALA

1:20

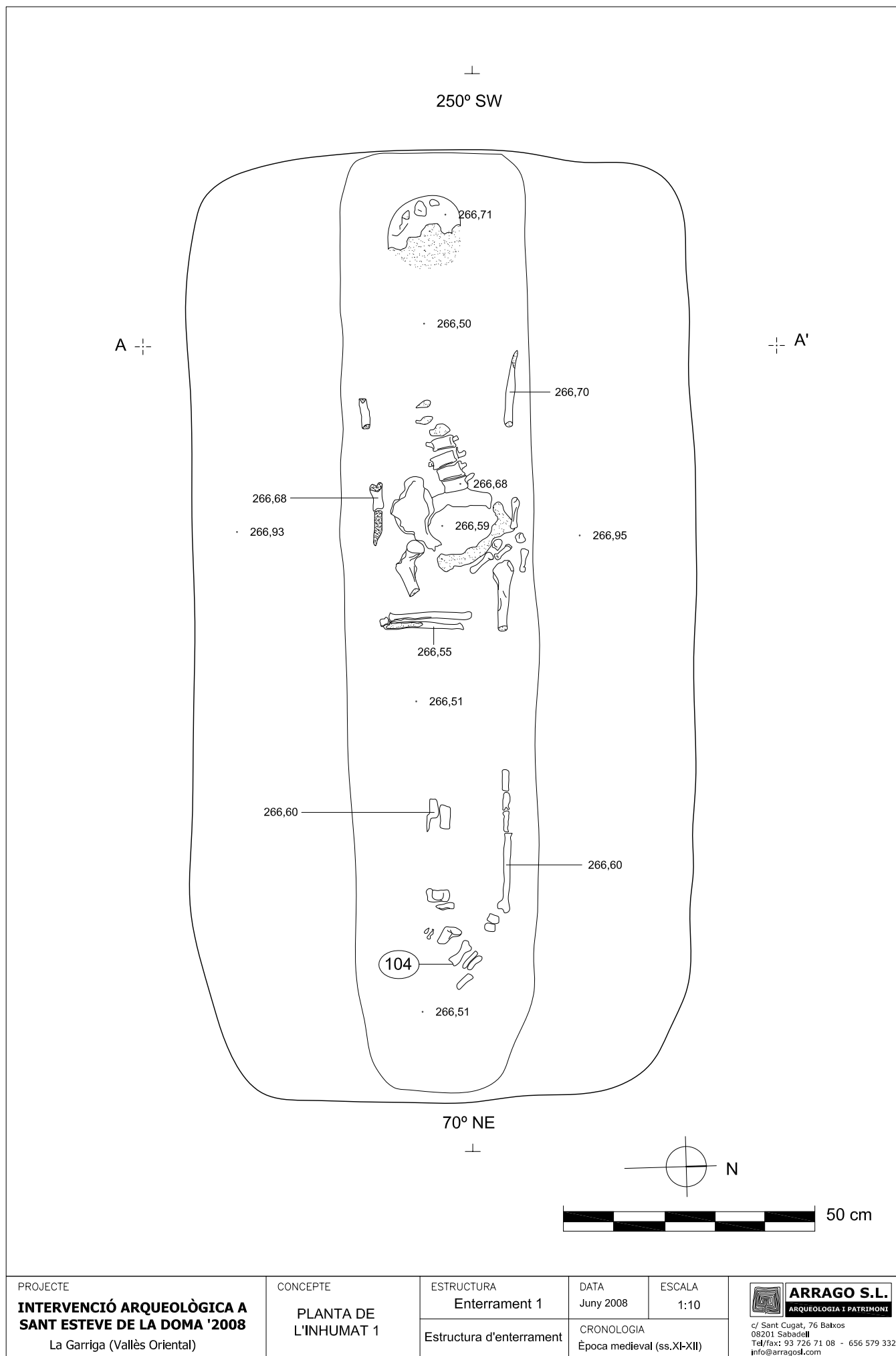
CRONOLOGIA

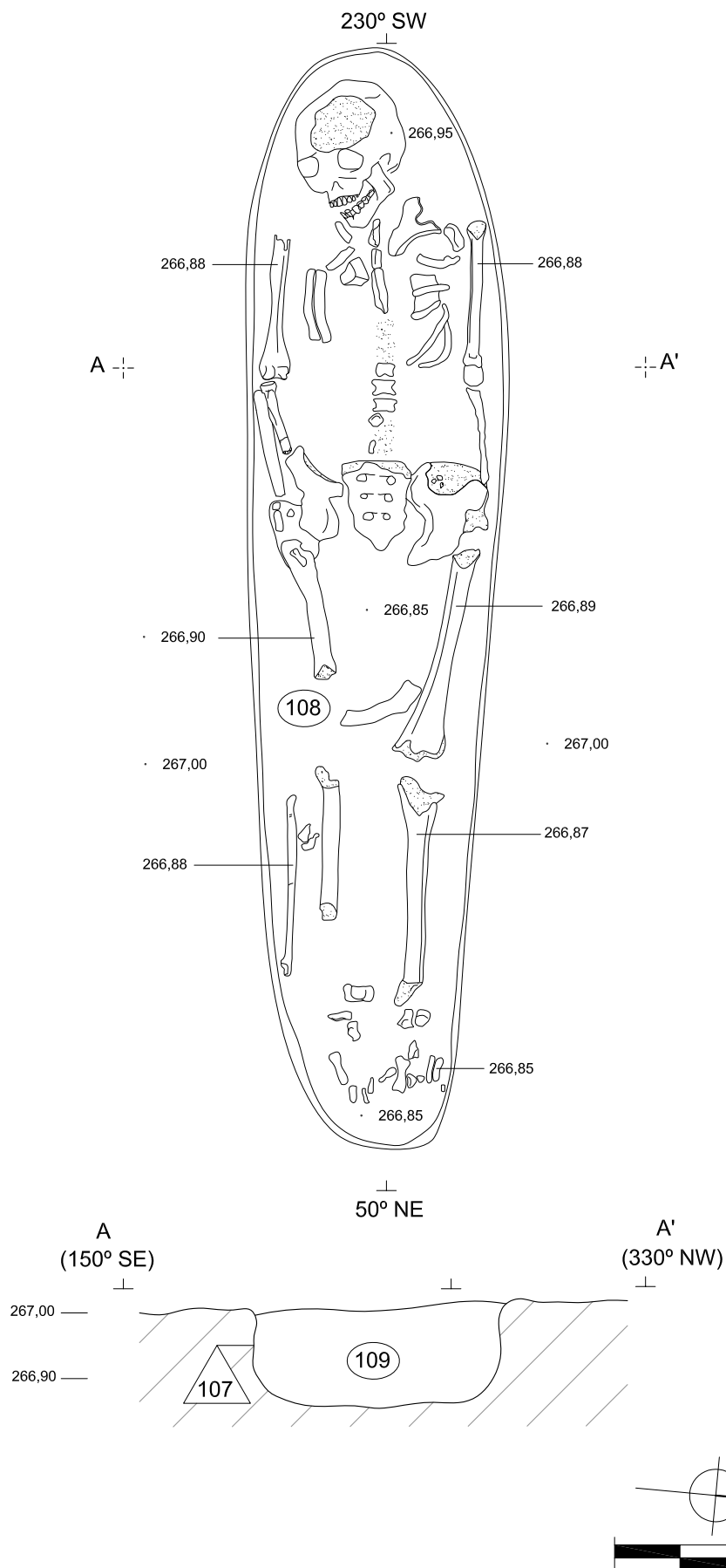
Època medieval (ss.XI-XII)

ARRAGO S.L.
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

c/ Sant Cugat, 76 Baixos
08201 Sabadell
Tel/fax: 93 726 71 08 - 656 579 332
info@arragosl.com

PROJECTE

**INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A
SANT ESTEVE DE LA DOMA '2008**
La Garriga (Vallès Oriental)

CONCEPTE

**PLANTA I
SECCIÓ A-A'**

ESTRUCTURA

Enterrament 2

Estructura d'enterrament

DATA
Juny 2008

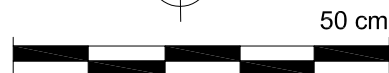
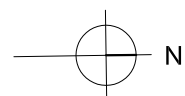
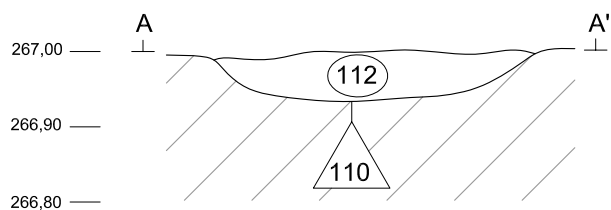
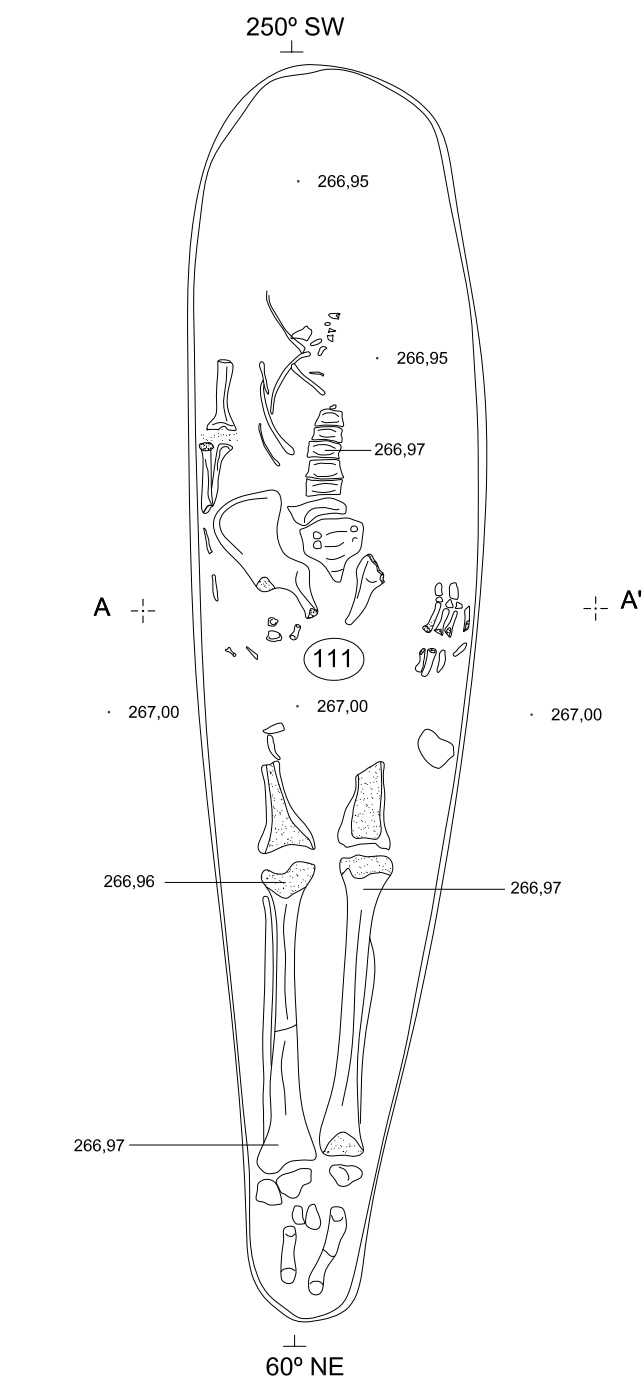
ESCALA
1:10

CRONOLOGIA
Època medieval (ss.XI-XII)

ARRAGO S.L.
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

c/ Sant Cugat, 76 Baixos
08201 Sabadell
Tel/fax: 93 726 71 08 - 656 579 332
info@arragosl.com

PROJECTE

**INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A
SANT ESTEVE DE LA DOMA '2008**

La Garriga (Vallès Oriental)

CONCEPTE

**PLANTA I
SECCIÓ A-A'**

ESTRUCTURA

Enterrament 3

Estructura d'enterrament

DATA

Juny 2008

ESCALA

1:10

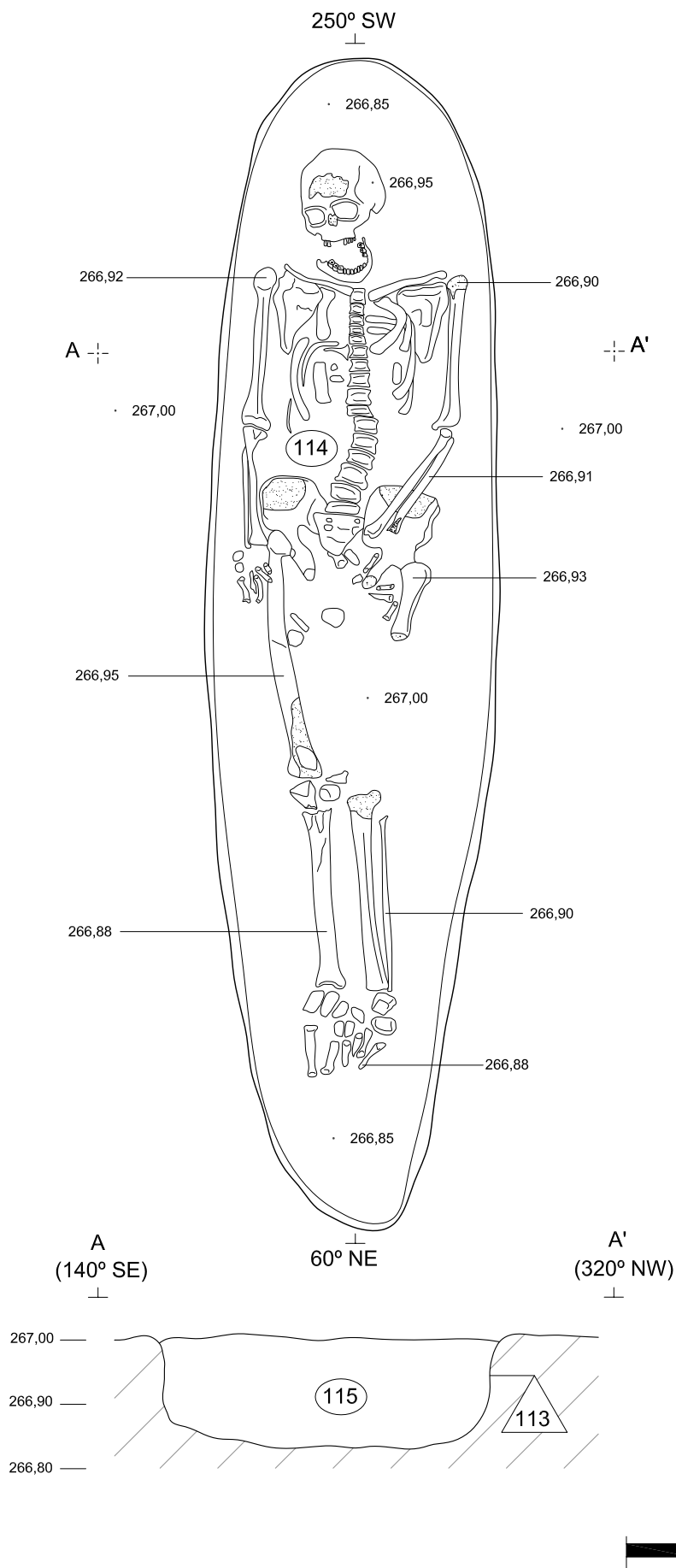
CRONOLOGIA

Època medieval (ss.XI-XII)

ARRAGO S.L.
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

c/ Sant Cugat, 76 Baixos
08201 Sabadell
Tel/fax: 93 726 71 08 - 656 579 332
info@arragosl.com

PROJECTE

**INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A
SANT ESTEVE DE LA DOMA '2008**

La Garriga (Vallès Oriental)

CONCEPTE

**PLANTA I
SECCIÓ A-A'**

ESTRUCTURA

Enterrament 4

Estructura d'enterrament

DATA

Juny 2008

ESCALA

1:10

CRONOLOGIA

Època medieval (ss.XI-XII)

ARRAGO S.L.
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

c/ Sant Cugat, 76 Baixos
08201 Sabadell
Tel/fax: 93 726 71 08 - 656 579 332
info@arragosl.com

FOTOGRAFIA 1- Imatge de l'església de Sant Esteve de la Doma, des de l'est.

FOTOGRAFIA 2 - Vista general inicial de la zona on es va delimitar el quadre d'actuació arqueològica, des de l'est.

FOTOGRAFIA 3 - Imatge general inicial de la zona de la intervenció arqueològica, amb les lloses de l'Enterrament 1 en primer terme.

FOTOGRAFIA 4- Imatge general de l'Enterrament-1, un cop delimitada la coberta de lloses, des del sud.

FOTOGRAFIA 5 - Imatge de la fossa de l'Enterrament 1, un cop enretirada la coberta de llosses.

FOTOGRAFIA 6 - Imatge final de l'Enterrament-1, un cop excavada la tomba, des del sud.

FOTOGRAFIA 7 - Vista general final de l'esquelet de l'Enterrament-2 , des de l'est.

FOTOGRAFIA 8 - Imatge final de la fossa de l'Enterrament-2 , un cop extret l'esquelet de l'inhumat.

FOTOGRAFIA 9 - Imatge general de l'extrem nord del requadre inicialment marcat, on s'observa part de l'Enterrament-3, ja en superfície, per on passaven els vehicles.

FOTOGRAFIA 10 - Vista general final de l'Enterrament-3 en fossa simple, des de l'est.

FOTOGRAFIA 11 - Imatge final de la fossa de l'Enterrament-3 , un cop extret les restes de l'esquelet de l'inhumat, des de l'E.

FOTOGRAFIA 12 - Imatge de la fossa de l'Enterrament-4, un cop delimitada l'estructura, des de l'est.

FOTOGRAFIA 13 - Vista general final de l'esquelet de l'Enterrament-4 , des de l'est.

FOTOGRAFIA 14 - Imatge general final de la zona de l'excavació, amb la fossa de l'ent-4 en primer terme, des del nord. Totes les tombes estaven molt superficials.

FOTOGRAFIA 15 - Vista final de la zona d'excavació, amb la fossa de l'ent-1 en primer terme, i la casa dels masovers al fons, des del sud.

FOTOGRAFIA 16 - Imatge parcial d'un nou enterrament situat fora del quadre d'excavació, a uns quaranta cm. a l'est de l'ent.1. S'observa part de la coberta de lloses, des de l'est.